

Náš List

Izhaja vsako soboto: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — „Náš List“ ima vsak mesec prilogo „Slovenska Gospodinja“ ter velja za celo leto 5 K. za pol leta K 2-50. Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira.

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta 16 v. za enkrat, 14 v. za dvakrat, 12 v. za trikrat, za večkratno objavljenje nizke cene.

Leto I.

V Kamniku, 30. septembra 1905.

Štev. 39.

V naši monarhiji ne marajo Slovanov!

Naša država je znana že davno za eno duševno najsiromašnejših po svojih prvih voditeljih v celi Evropi. Edino Turčija je v nekaterih stvareh še za njo. In prav to duševno siromaštvo izkazujejo zadnji dogodki na Ogrskem tako tipično, da ni treba več iskati drugih primer. Res je, da ima vlada v masi ljudstva večino, da ima majoriteto za seboj, s tem tudi moč, ali pravice ne. Če pogledamo vse te mnogoštevilne narode, ki se še danes tako navdušujejo za status quo v naši monarhiji, nam pade takoj v oči, da ne stoji najinteligentnejši za to množico, da so ti drugače misleči v manjšini. Če pa vidimo, da so vsi duševno nižje stoječi v vladni majoriteti (ki ima moč), kako naj si mislimo torej, da naj odločujejo ti nad modrejšimi, ki imajo pravico za seboj, če tudi so v manjšini. V naši državi je torej pravica v manjšini.

In kaj misli ta minoriteta? Da je Avstro-Ogrska politično brez moči, da sploh ni več vredna obstajati v tej obliki, kakor hira zdaj in se vedno bolj in bolj razsiplje.

Ali ta polom, ki preti naši državi, vse te notranje in zunanje homatije, ki jih prorokujejo in si jih šepetajo razni višji krogi, vse to je edino le naravna posledica dogodkov, ki jih je zakrivila vlada. Vsaka krivica na svetu najde svojega maščevalca, prej ali slej — in to morajo občutiti tudi naše najvišje avtoritete, pred katerimi smo izgubili Slovani, zlasti pa mi Slovenci že davno vse spoštovanje, kajti te posamezne najvišje osebe so smatrale za svojo največjo državno modrost — nasilstvo. Vladali so nas Slovane (v Avstriji kakor na Ogrskem) z oskrnitvijo zakonov. Pri tem pa je hitel Slovan Habsburžanom vedno na pomoč, kadar jim je pretila zadnja ura. Spominjam samo na Čehe, in kasneje na ban Jelačiča, ki bi zaslužil spomenik, pod katerim bi stalo napisano: banu Jelačiču, hrabremu boritelju in rešitelju habsburške dinastije. Tako bi vsaj svet zvedel, kaj je hvaležnost.

V predmestni gostilni.

(Napisal S. C.)
(Konec.)

„Prokleta muha“, je zaklel in pljunil pod mizo. Motovil se mu je glasno nasmejal.

„Ne jezi se na muhe — božja stvarica je! In jaz mislim, da ne bi bilo muh, bi Cankar gotovo ne bil tako sarkastičen, naš Shakespeare tako neumen, naši narodni voditelji tako srboriti in naši pisatelji in pesniki brez honorarja bi ne ljubili lune in ji ne tožili, da ljubica noče sesati. Koliko satir in zdihljajev manj. Muha je za naše socialno življenje velikanškega pomena, in jaz bi postavil spomenik njej mesto Prešernu.“

„Mondfang!“ je zaupil nekdo izmed kvartavcev in udaril ob mizo, da so zažvenketali kozarci in zašumele muhe.

„Lojza — še en frakelj!“

„Mogoče bi tudi nje ne bilo“, je menil Koder z nekako resignacijo in se nasmešnil. „Čudno je pač — tako čudno, če človek le malo premisli naše življenje. Primerjaj ga s komur hočeš, povsod je nekaj sorodnosti. In od vsega je odvisno. Najbolje pač, da človek ne hodi pokoncu — sicer zadene ob kak kamen in se spodtakne. Slabo je, če moraš hoditi po stezah in razvoženih potih. Včasih zmanjka nam enkrat steze in stojiš tu in ne veš kam. Hodi raji

Ali pride tudi zdaj Slovan naši monarhiji v najhujši stiski na pomoč in jo reši Habsburžanom, ne vemo, če tudi šteje naša armada 430.000 Slovanov in le 227.000 Nemcev, kajti pri nas je prišel že preveč v navado rek: der Mohr hat seine Schuldigkeit getan, er kann gehen. (Zamorec je že opravil svojo dolžnost, zdaj lahko gre.)

Marsikateriga Slovana morda tudi neprijetno dirne, če mu pride na uho javna tajnost, da je celo naš stari vladar znan kakor očiten neprijatelj Slovanov. To je bilo v angleških in francoskih časopisih že davno čitati. V posebno zadoščenje pa nam je lahko, da vidi krona, kako mu plačujejo zdaj Ogri s hvaležnostjo veliko zaljubljenost v njih narod. Razmere na Ogrskem so danes take, da ne vlada tam več naš vladar, ampak da je združena vsa moč v rokah nekaterih plemičev in posameznih strankarskih voditeljev. Madjari zapovedujejo in dvor jih mora poslušati. Moč krone je na Ogrskem popolnoma onemogla, tam vlada edino še absolutizem Košutovcev in če hoče kralj kaj doseči, mora koalicijo osebno prositi, da milostno in lojalno opusti kako svojo zahtevo. Kdaj jenja Madjarom tudi to vitežtvo, ne moremo prorokovati, ali faktično obstoji danes na Ogrskem republika, kjer nima vladar nobene odločilne besede več, in jim mora pustiti vse, kar le oni hočejo.

Toda kako je prišlo že zdaj tako daleč? Kdo je kriv tega?

Dejali smo že, da je zgodovina dokazala v nestetih slučajih, da ni mogoče vladati ljudstev z bičem. Kdor ni ravno slep, se je moral temu že davno naučiti. Ali pri nas nočejo spoštovati te resnice; morda jo vidijo šele tedaj, ko je že prepozno.

Vladar je zavrgel na Gaučevo prigovarjanje edino sredstvo, ki bi še utegnilo podpreti porušeno se bližajočo monarhijo: podelitev pravice narodom. To pa se ni zgodilo. Mi dvomimo po vsej pravici, da bi spoznal stari vladar dalekosežnost tega koraka, ali zato je Gaučeva brezvestnost — če govorimo z najlojalnejšega patriotskega stališča — tem večja, da ni povedal cesarju, kako smo že pravzaprav

po gladki cesti, četudi je polno prahu, in pripeka solnce in se moraš ogibati, a bolje je za te.“

„Eh, kako fletno punče si ti, Lojza“, je dejal natakariči, ki je zopet prisel in jo prijel za njene debele, od vednega pomivanja razjedene roke. Smrdele so po žganju — razlilo se ji je pri natakanju nekaj kapljic po roki. S strastjo je vdihaval vase ta smrdeči duh in vonj njenega razpotenega telesa. V njegovem obrazu je bilo nekaj živalskega.

Čeber ga ni poslušal. Gledal je v mežikujočo svetilko in misli so mu rojile po glavi, kakor večše krog zobeli. Težke misli... mislil je na polupretoklost. V jeseni, ko je rumenelo listje in odpadalo, je sedela v vrtni lopici. Listi trt so rdeli — niansirali od zelene v rdeče, rumeno... Solnce mehki žarki so se vpletali skozi trto, padali ji na glavo, poljubovali ji ustni in se razgubljali med odpadlim listjem. Gledala je doli v dolino... in gori iz doline je zavel veter in listje se je usipalo... padalo ji na glavo, v naročje, k njenim nogam... zapletalo se ji v lase. Stal je za njo — in kesal se, da se je rodil, kot človek in ne kot listje, kot solnčni žarki ali kot jesenski veter. Bil je tedaj zadnjič z njo skupaj, potem pa je moral po ozki stezi — polno kamenja in ob strani bodeče grmovje — sam. Noge so mu krvavele, prišel je pod vrh, a obleka mu je bila raztrgana in on tako utrujen. In tam je zmanjkalo nakrat steze in sedaj je tu v goščavi. Kje je izhod — kam pride...

pri koncu. Gauč je pregovoril krono samo zaradi tega, ker mu je bilo za svojo osebnost, a ni pomislil, v kakšen kaos pahne s tem dinastijo, ki ga je dala na državno krmilo v nadi, da je dobila v njem vestnega in poštenega služabnika. Gauč pa je gledal le na svojo korist in zaradi tega je pregovoril vladarja, da ni držal svoje besede in ni dal narodom tiste pravice, za katere je imel predsankcijo že sam Fejervary.

Gauč je vedel prav dobro, če dobe narodi na Ogrskem splošno volilno pravico, potem je neizogibno, da jo dobi tudi Avstrija v najkrajšem času. In da je odklenkalo potem njegovemu ministrstvu, je moral vedeti tudi sam Gauč. (Sicer pa se je hvala Bogu Gauč v enem zelo zmotil: vse kaže, da dobi tudi tako prav kmalu modro polo.)

Storiti konec moči, ki jo ima koalicijska republika na Ogrskem napram kroni in naši državi, je bilo mogoče še samo na en način. In krona je zavrgla zdaj tudi ta zadnji mogoči izhod iz krize, za posledice pa je odgovoren Gauč.

Edino sredstvo proti koaliciji, ki bazira svojo moč na privilegije, je bila splošna volilna pravica. Pomen tega razjasnimo takoj na tem mestu:

Ogrska šteje prebivalstva vsega vkup 19,255.000*. Od teh jih je:

Madjarov	8,742.000**	ali 45.4%
Rumunov	2,800.000	„ 14.5%
Nemcev	2,135.000	„ 11.1%
Slovakov	2,020.000	„ 10.5%
Hrvatov	1,679.000	„ 8.7%
Srbov	1,052.000	„ 5.5%
Malorusov	429.000	„ 2.2%
Židov	398.000	„ 2.1%
		19,255.000

Ker pa ni na Ogrskem splošne volilne pravice (sloni torej ves parlament na predpravicah Madjarov) šteje ogrska zbornica izmed poslancev:

* Glej Térkép a magyar országggyűlési képviselőválasztások eredményéről 1905-ben. Gróf Kreith Bela közreműködésével.
** Ker je število uradno, torej mnogo pretirano!

in začutil je, da je sam, da ni pomoči in da ne pride nikdar nikamor.

„Ante — mi smo izgubljene eksistence“, je dejal žalostno prijatelju, „nihče se ne briga za nas, ko poginemo lepega dne v cestnem blatu, niti pes ne povoha za nami. Prokleta življenje, naši farizeji pisarijo, da glodamo plesnive skorje — same besede, a kruha ti ne da nihče. Idi in poprosi jih česa — dado ti breco. In ko umiraš v kakem hlevu, se jih privleče cela tropa debeluhov in zijajo v te kakor v kak čudež. Glejte ga: pesnik je — umetnik in umira gladu. Usoda našega naroda; po bradi se jim cedi mastno kosilo — tebi pa vržejo oglodane kosti in potem opevajo v časopisih svoje milosrdje.“

Motovil je hlastno žvečil sirove skorje in mu prikimalav.

„Da“, je opomnil, „časopisi so plašč njih umazanega telesa, strgaj jim plašč raz ram in vsa njih podlost in umazanost pride na svetlo. Malič je ponujal moji Lizi za tisto vezeno osemdeset kron — in sam materijal je stal sto kron, pri tem pa sedi mož na stotisočih.“

„Vem, o, dobro vem in meni se godi še slabše. In ti živi ob tem in delaj umotvore. V sobi je mrzlo — v trebuhu prazno... in tega nočejo umeti in vedeti naši kritiki, založniki, kupci... naša inteligenca. Proketo, da jih posadim v svojo sobo in kožo, potem bi izvestno izpremenili svoje mnenje.

403 Madjare	ali 97,5%
7 Rumunov	1,7%
2 Slovaka	0,5%
1 Srba	0,3%
413 vseh.	

Iz tega se spozna, kako se gode krivice drugim narodom. Ogrov je v mnogopretirani številki

45,4% a imajo	97,5% vseh poslancev
10,5% Slovakov ima	0,5% " "
5,5% Srbov	0,3% " "

11,1% Nemcev, 8,7% Hrvatov in 2,2% Malorusov pa nima v parlamentu niti enega zastopnika.

In vsem tem zatiranim narodom, vso to skrajno nasilstvo in krivico je hotel odpraviti Fejervary s cesarjevim privoljenjem, ali zadnji hip je prišel Gauč in pregovoril krono. Da bi se dala vsem narodom ista pravica, kakor jo ima do zdaj na Ogrskem le Madjar, potem bi moralo priti kmalu do izraza sledeče razmerje: Poslancev bi bilo:

188 Madjarov	36 Hrvatov
60 Rumunov	23 Srbov
46 Nemcev	9 Malorusov
43 Slovakov	8 Židov

Vseh slovanskih poslancev bi moralo biti v ogrski zbornici 111 in ne, kakor jih je po sedanjem privilegiranem volilnem redu le troje!

Ravno ta točka nam pa pokaže, česa se je ustrašil dvor in zakaj se je dal tako hitro pregovoriti po Gauču. (Znano je, da so intrigrile na dunajskem dvoru proti splošni volilni pravici na Ogrskem celo — dame.) Zbali so se Slovanov. To je vsa komedija, za katero se je šlo. Bali so se, da pride s tem v naši monarhiji tudi slovanski element do tistega mesta, do katerega ima pravico vsak narod: do javnega zastopstva.

Zbali so se Slovanov tudi Košutovci, in zato so nastopili proti splošni pravici, in ker jim je šel tudi njih kralj na roko, zato morda zdaj nekoliko odjenjajo od svojih zahtev in poskusijo zakriti s popustljivostjo napram dinastiji svoj absolutizem, ki so si ga zidali na podlagi sedanje krivične in za človeško družbo žaljive predprave.

V naši monarhiji smatrajo vodilni krogi neenakost in nepravilnost volilne pravice za državnoopravni temeljni zakon in za našo ustavo. Kajti v državi, ki ima v prebivalstvu največ Slovanov in ne pridejo ti do svojih političnih in človeških pravic, v taki državi imajo za postavlo krivico in ne pravico. V Avstriji, ki obstoji najmanj iz 67% slovanskega prebivalstva, morajo čutiti tudi prvi dvorni krogi slovanski t. j. dati nam morajo pravico; in prav tako se mora zgoditi tudi na Ogrskem, kjer je 30% prebivalstva slovanskega!

Teh dejstev ni mogoče zakriti. Če nam utajé že pravico, teh števil nam utajiti ne morejo. In kaj uči to Slované? Da imajo moč, a je ne znajo porabiti. Kako na mestu so tu besede hrvatskega publicista Stjepan Radića: „Natječimo se na osnovu svojih programa, a ne koljimo se sbog osebnih svojih opreka.“

S tem, da se je zaprla Slovanom pot do pravice celo z najvišjih mest, spoznamo lahko, da je vsako

Če malo natančneje pogledaš — vidiš takoj, da obstoja vsa njih filozofija v mastni pečenki in gorki zakonski postelji.“

Pri sosedni mizi ni bilo nikogar več, le prazne posode so stale na mokri mizi, pod njo je ležal izgubljeni krajcar — pod Kristovim nogam — tam v kotu pa karte. Krčmar je sedel pri peči in štel denar. Njegova soigralca sta ravno odšla — v veži so se še čuli težki odhajajoči koraki...

„Pojdimo — čas je!“

„Jaz še ostanem, kaj ne?“ je namežiknil Koder natakari in jo privil k sebi. Ona pa se je neumno nasmejala...

Zunaj je deževalo... Žarnice so se svetlikale v nočni tmíni in velike hiše so molčale.

„Tudi jaz sem imel ljubico — Ante — ti ne veš, kako sem imel rad ono drobno, majhno dekletce s pametnimi očmi. Bil sem bedak — Ante, —“ je nadaljeval Čeber po nekolikem molku, „jaz sem sanjaril — ona pa se je igrala z menoj. In koliko moči sem imel tedaj! Zdelo se mi je, če stopim in grem vedno tako naprej, se mi umaknejo gore. A ko sem se prebudil — Ante — se mi pogrezajo noge, in nekoč poginem v blatu.“

Obmolnil je in molče sta šla dalje... Njunj koraki so se polagoma razgubljali v nočni tmíni.

sklicevanje in apeliranje na višje kroge po pravici gotovo brezuspešno, da smo navezani torej le na sebe. Ali če ne delamo po tem, kakor pravi Radić, potem je prav, da se nam tako godi. V roke nam pravice nihče ne usili, to smo vendar lahko že davno spoznali, kajti da teptajo v naši monarhiji Slované namenoma, o tem ni absolutno nobenega dvoma. Naša neovrgljiva priča tega je vsa zgodovina, kar smo združeni pod habsburškim žezlom — do najnovejših dni.

Pričelo se je svitati.

III.

„Vseslovenstvo in Trst“ — to je bil nekak pravi program popoldanskega ljudskega shoda, ki so ga sklicali v Trstu akademiki narodno-radikalne struje. Dr. Ravnihar iz Ljubljane je govoril o slovenskem šolstvu — ki je pogoj našega življenja — in tesno na njegova izvajanja se je opiral dr. Rybař iz Trsta pri drugi točki dnevnega reda: „Vseslovenstvo in Trst“.

Kakor je govoril drastično dr. Ravnihar ob dokazih obsežnega materiala, ko je bila jasna pristranost vlade in dolgoletne krivice, ki nam jih dela baš pri narodnem šolstvu (v Trstu nima n. pr. več tisoč slovenskih otrok nobene mestne niti državne ljudske šole), tako je izvajal dr. Rybař poljudno in umljivo poslušalcem, da naj je postalo vendar že enkrat jasno, da ne gre več tako naprej, ampak da je edina rešitev našega naroda v avtonomiji t. j. v združitvi in neodvisnosti vseh Slovencev od drugih narodov. Slovenci bi morali imeti svoj lasten parlament in ne pošiljati svojih poslancev na Dunaj, kjer se petnajstotica naših zastopnikov popolnoma izgubi.

To je v kratkih besedah vsebina obeh govorov. Da sta žela oba govornika dosti priznanja in pritrjevanja, je popolnoma umljivo, kdor pozna navdušenost tržaških Slovencev, brž ko jim pove kdo nekaj besed o slovenskih pravicah.

Radi priznamo, da se z izvajanjem — razen morda nekaj malenkosti, ki pa ne pridejo tu v poštev — popolnoma strinjamo, in le čudimo se, da se ni govorilo v Trstu za Vseslovenstvo že kdaj prej. Pomen Trsta je naglaševala tržaška politika že davno in akademiki so se izrazili ob neki priliki, da je njim Trst cel — program.

Naravno je, da so to dejstva, ki jih ni mogoče prezreti, ampak ki bi nam morala postati res cel program. „Vseslovenstvo in Trst“, tako je odgovorjeno vprašanju o rešitvi našega naroda v — teoriji, in biti bi moralo tako tudi v praksi.

Slovenci smo pa radi presrečni, če smo iznašli kako veliko idejo; naši politiki so šli včasih v tem samoljubju celo tako daleč, da je tudi res vse njih delovanje le pri idejah ostalo. Da se pa pravi to, varati naš narod, je notorično, in pri nas že tolikokrat vporabljeno sredstvo, da zakličemo zdaj i mi: dosti je tega! Besedam naj sledi delo.

Na ideji sami ne moremo ničesar kritikovati, saj je bil ravno naš list prvi slovenski časopis izmed vse te množice (o katerih potrebi ali nepotrebi ni, da bi razpravljali na tem mestu), ki jih izdajamo Slovenci, ki je propagiral edini izmed vseh potrebo združitve Slovencev v eno neodvisno celoto. Naš narod bi tvoril tako rekoč svojo državo v Avstriji, ki bi imela s celoto le nekatere posameznosti skupno, kakor je to v državah s federacijskim načelom. In veseli nas, da se je dobil izmed obilice naših aktivnih politikov vsaj en mož, ki je povedal to našo zahtevo tudi javno pred ljudstvom. Obžalujemo pa, da smo opazili pri tem tako malo jasnosti in točnosti, kakor da je imela vsa dosedanja slovenska politika tudi na Trst svoj poseben škodljiv vpliv.

Če govorimo o „Vseslovenstvu in Trstu“, ne smemo ostati samo pri ideji in razlagi besede „narodna avtonomija“, ampak vprašati se moramo, kako doseči to. Kako osvojiti Trst in odpreti s tem naši slovenski državi pot na morje. Dolžnost tržaških politikov je — in na to dolžnost so resnično lahko ponosni — povedati nam sredstva in pokazati nam pot v dosego te namere. Očitno je vendar, da je njih delovanje uspešno le tedaj, če imajo za seboj ljudstvo, ki je razumno in ki ve, čemu služi. Vsak izmed nas je upravičen, zahtevati odgovor na to vprašanje, kajti „Vseslovenstva in Trsta“ ni mogoče rešiti preko glav našega naroda. Dolgoletna izkušnja je morala izučiti še tako zapoznelega slovenskega politika, kam pridemo z idejami, za katere se bojuje nad glavami svojega ljudstva. Zavožena kranjska politika je pravi vzor take politične kalamitete, kot vzgled vsakemu novejšemu pojavu in stremljenju slovenske politike, kako ne smemo delati.

Glasilo tržaških politikov „Edinost“ simpatizira z „Našim Listom“; vsaj pred tremi meseci je pisala tako, ko izraža celo željo, da se povzdignemo do — dnevnika. In kar nas je pustilo še najbolj hladne proti temu listu, da smo konstatirali tudi to priznanje nam s primerno mirnostjo, je bilo ravno dejstvo, ki nas je popolnoma odtuževalo tržaškim politikom. Občutili smo, da je v Trstu veliko navdušenja, ali malo dela. Tržaški voditelji so priznali celo sami, kako malo uspeha so imeli do zdaj, in kako jih potiska Italijan vedno bolj v periferijo mesta. Slovenec je iztisnjen vedno bolj iz mesta in potisnjen v okolico. Vse njih sklicevanje na vlado je bilo brezuspešno, ali v zvezi temu niso nikdar nehali služiti kar najzvesteje dvoglavemu avstrijskemu orlu. Ravno v tržaških krogih je bil doma največji patriotizem napram naši dinastiji in naši vladi, ki je pokazala ob vsaki priliki, da smatra Avstrijo kot navadno posest Habsburžanov, kjer ne uravnavajo svojega delovanja po potrebah narodov, ampak po potrebah dvora. Narodi so se morali ravnati po željah in vsakokratnih potrebah Habsburžanov.

Od tam, kjer so se vodilni krogi do zdaj kar topili lojalnosti napram vladi, začujemo zdaj naenkrat drug glas: Vseslovenstvo!

Ta program ima docela revolucionaren značaj, in prav je tako. Že davno smo pisali, da so Slovenci premalo revolucionarni, a da brez tega nikamor ne pridemo. V naši monarhiji poslušajo le tiste, ki tudi resno zaropotajo.

Kot poštenjaki verujemo besedam dr. Rybařa, in v zaupanju, da pokaže svoj novi cilj tudi v praktičnem življenju, lahko zapišemo, da se je morda vendar le pričelo svitati med nami. Velika je naloga, ki so jo obljubili prevzeti v izvrševanje, tako dalekosežna, da se je morala preleviti ta tržaška politika Slovencev kar preko noči, če ni morda Vseslovenstvo le program, na katerega rešitev se resno ne misli.

Kje tiči pravzaprav vsa revolucionarna sila tega novega stremljenja? Kaj moramo storiti, če se bojujemo za svojo avtonomijo, za svojo neodvisnost, ali kar je prav toliko: za Vseslovenstvo?

S tem hipom, kakor je vrgla tržaška politika to vprašanje in zahtevo med narod, je stopila in mora stopiti v ofenzivo, boj ne le proti kranjskemu in goriškemu klerikalizmu in liberalizmu, posameznim stremljenjem na Koroškem in Štajerskem, ampak tudi proti avstrijski vladi. Kdor misli resno na program Vseslovenstva, mora tako storiti.

Ne ostanemo samo pri trditvah, kajti mogoče je, da se najde tu ali tam posameznik, ki bi morda vendarle ne hotel ali ne mogel uvideti tega, kar smo napisali zgoraj. Tem posameznim trepetajočim v strahu in dvomu naj je povedano sledeče:

Slovenska politika ni sprejela do zdaj še nikdar Vseslovenstva v svoj program. Ker pa je v tem — tu smo si morda vendarle vsi enih misli — edina rešitev in osamosvojitve slovenskega naroda, je dolžnost tistih politikov, ki so stopili s to zahtevo v areno slovenske politike, pridobiti tudi ves ostali narod za se, kajti Vseslovenstva vendar nihče ne omejuje na Trst in njegovo okolico. Ljubosumnost in osebne spletkarije drugih naših aktivnih politikov (kdo ima tukaj prvenstvo, vemo vsi) pa stopi temu stremljenju na pot. To je gotovo. Napadi na „Naš List“, ki vendar nima na programu družega, kakor Vseslovenstva, dokazujejo, kako so dosednji odločilni vodilni krogi slovenske politike prijazni temu gibanju. Porabili so za napade na nas že vsa sredstva, kdaj nas denuncirajo še pri vladi, o tem nas uči bodočnost, (ki se je pa mi seveda prav nič ne bojimo).

Popolnoma izključeno je, da bi se klerikalna in liberalna stranka na Slovenskem ne uprla takemu novemu programu. Kajti s tem bi se pričelo zanimati ljudstvo za vse kaj družega, kakor pa je navajeno do zdaj. S tem trenutkom bi se odvrnila pozornost naroda od osebnih prepričanj in teženj svojih politikov na cilj, ki bi moral biti last vsega naroda: slovenska svoboda. To vedo prizadeti prav dobro in le v strahu za svoje osebe stopijo proti boju za Vseslovenstvo.

O tem so prepričani tako Tržačani kakor mi. Če pa se zavedajo tega, potem ne smejo več čakati. Njih boj mora obstojati v odločni ofenzivi proti slovenskemu klerikalizmu in liberalizmu. Le tako imajo uspeh, le s tem izpolnjujejo svoje besede.

Boj za slovensko samostojnost pa označuje tudi boj proti vladi. Ne tajimo, da majemo s tem stebre sedanji obliki avstrijske države — in če so zmogni

tega tržaški vodilni krogi, katerih lojalnost je bila včasih brez primere — resnično, taka njih korenita izprememba mora razveseliti vsakogar izmed nas.

Boj za slovensko avtonomijo se pravi z drugimi besedami: naša zahteva je, da izginejo z avstrijske karte posamezne meje, ki so delile nas Slovence na celih pet delov. Oblike Kranjske in drugih deželâ morajo izginiti docela. Tudi njih imena. Vsi dozdej raztreseni Slovenci tvorimo potem eno deželo, kjer imamo svoj narodni parlament. Tu odločuje naša volja in naše potrebe, ne pa politična mizerija Gaučev ali pa celo domišljavost raznih dam z dunajskega dvora.

Slovenci smo po zaslugi naše vlade v takem položaju, da nimamo niti pomišljati med mirom in bojem. Boj proti vladi pa je toliko, kakor boj proti sedanji Avstriji — če označuje ta boj zahtevo po slovenski avtonomiji. Če ni tržaškim politikom Vseslovenstvo samo prazna beseda, potem morajo nastopiti boj tudi proti sedanji obliki Avstrije. Le te, ki store tako, moramo imenovati slovenske prvoboritelje.

In na tržaških vodilnih krogih je zdaj, da nas ne puste v dvomu. Če mislijo resno, in niso imeli namena, obdati zbranega ljudstva in mladih akademikov z golo iluzijo, naj pokažejo, da slede njih besedam dejanja. Njih delo bi morala signalizirati parola: Kdor ni z nami, je proti nam...

Njih dolžnost je torej, da pokažejo zdaj, kako hočejo delati, da razprostrejo tudi pred nami načrt, ki so si ga morali postaviti, preden so prišli do — Vseslovenstva. Vsak trenotek je drag. Če odlašajo še naprej, bi jih to označevalo, da omahujejo in da si niti sami še niso na čistem, ali naj ali ne in — kako.

Če so izražali politični tržaški krogi po svojem glasilu simpatije nam, je naša dolžnost tem večja, da spoznamo te svoje somišljenike — če jih smemo tako imenovati. Ničesar si ne domišljujemo pri tem. Nas je vodilo le zanimanje za vse, kar se vrši na polju naše politike, in ker se je razvijal tam tudi nehoti program „Našega Lista“, je naša pozornost tem večja. Ker pa smo še vsikdar najbolj sovražili prazne obljube, zato zahtevamo tudi danes, da se prične zahteva po „Vseslovenstvu in Trstu“ prav jasno in odločno dejanski propagirati.

Kako si to mislijo odločilni krogi, odgovor na to so dolžni celemu narodu. (Konec prih.)

Poslanska zbornica.

348. seja.

Po dva in pol mesečnih počitnicah so se poslanci zopet sešli k novemu zasedanju, ki trpi komaj mesec dni, ker zborujejo že okrog 20. oktobra deželni zbori, ali za kasnejši čas se obeta posebna pridnost poslancev. Po vladnem načrtu naj trpi zasedanje poslanske zbornice neprenehoma od konca novembra 1905 do začetka julija 1906. V tem času se razpusti zbornica, ker poide med tem njena postavna doba in nove volitve

se vrše med drugo polovico septembra in začetkom oktobra 1906. Vlada pa namigava tudi, da hoče razpustiti zbornico že tudi prej, če bi ji delali poslanci posebne težkoče. V veljavo bi prišel zopet § 14., način, s katerim bi vladal seveda Gauč najlažje, ker se mu ni treba ozirati na protiugovore poslancev.

Poslanci so se sešli k zasedanju v nenavadno velikem številu. Točno ob določeni uri stopi v dvorano Gauč, pozdravljen z zasmehovanjem in pfuklicami od deseterice socialističnih poslancev. Kričali so: Poslušajmo, kaj govore spodnje kikle! (To vsled tega, ker so se oglasile celo nekatere dvorne dame proti splošni in enaki volilni pravici.) Ko se poleže vihar, se

opravičuje Gauč,

da ni bil on proti splošni volilni pravici. Njegov govor je bil kakor mogoče dobro premišljen, tako, da ni vedel ob koncu nihče, pri čem da je. Ta namen se mu je res obnesel! Gauč, ki ima vendar na razpolago dosti časopisov, čuti potrebo šele zdaj, tajiti, da ni v nobeni zvezi s tem, če je izpremenil vladar svoje mnenje in ni bil več pripravljen, dati tudi najširšim slojem pravico do volitev. Gauč je šel celo tako daleč, da je dejal, da je pripravljen, potegovati se za

splošno volilno pravico

v tem smislu, da jo dobe tudi širši krogi ljudstva. (Medklic: Če vam dovolijo „spodnje kikle.“ Velik vihar pri socialistih.) Ves razvoj v Evropi kaže jasno smer vednega razširjevanja splošne volilne pravice. (To je edino resnično, kar je po-

vedal Gauč, in obenem tudi politično-pametno.) Ministrski predsednik prosi zbornico opetovano, naj se ozirajo na njegov bolezen in mu dovoli mirno govoriti. Potem pove, da ga ne mine dne, da bi ne došlo vladi pritožbe zaradi narodnostnih preprirov v Avstriji, tako da mora odločati vlada od slučaja do slučaja. Stalnega zakona v tem oziru ni. V Avstriji so postale

razmere narodov neznosne.

Nastal je položaj, ki kriči javno po izpremembah, zato je vlada pripravljena predložiti zbornici jezikovni zakonik, takoj ko postane za to čas primeren. Žal, da ni povedal Gauč, kdaj je po njegovem mnenju čas „primeren“ in kakšen bo nameravani jezikovni zakonik. Da ne bo ustrezal dejanskim zahtevam, je skoro gotovo, če ga bodo sestavljali ljudje kakor je Gauč. Ko konča ministrski predsednik, mu čestita prvi — princ Lichtensteinski in slični patrioti.

Vloženih je 29 interpelacij, 6 nujnih predlogov in zahteva, da izroči zbornica sedem poslancev. Med njimi tudi Ign. Žitnika (slov. kler.). Nato predlagajo socialisti: zbornica skleni, izročiti ministrskemu predsedniku nezaupnico. Takoj zatem sklenejo poslanci, otvoriti

debato o Gaučevem govoru.

Prvi pride k besedi po svojem smešnem nastopu znani grof Sternberg, ki je govoril to pot še morda najboljši, kar sedi v zbornici. Poleg drugega, kar je vzbujalo posebno veselost med poslanci, kritikuje opravičeno vso nezmožnost vlade, storiti kaj v smislu nagodbe z Ogrsko. Vse, kar je povedal Gauč o tem, je gola nesmisel. Edino on je preprečil načrt Fejervaryja, ki je dejal cesarju, da je vedno boljše, da primaršira na Ogrsko stotisoč delavcev, kakor pastotisoč čeških dragoncev, ki so poleg tega še nezanesljivi. Sternberg napada vse vladno vodstvo, tako tudi ministra za zunanje zadeve: Goluhovskega. Ne priznane niti zbornici, ki se ne upre takemu početju. Dá ji tako krasen naslov, da ga pokliče zbornični predsednik k redu.

Zatem predlaga Rizzi (Italjan), da bi zbornica odločila vladno predlogo glede

italjanske univerze v Roveredu

z dnevnega reda. Avstrijski Italjani so zahtevali zdaj to od svojih poslancev, ker so uvideli, da so zamudili njih zastopniki trenotek, ko je bilo mogoče dobiti njih univerzo v Trst in da bi prišla spričo obstoječega položaja italijanska univerza v Roveredo. Lahi pa zahtevajo: Trst ali pa nič. Slednje se jim lahko posreči. Zbornica je seveda to točko rada odstavila.

Kriza na Ogrskem.

Veliko presenečenje.

Poročali smo že, da je povabil cesar za pretečeno nedeljo na Dunaj petorico voditeljev združene opozicije. Vse je pričakovalo od te avdijence, da se morda vendar le reši kriza, nekaj odneha krona, nekaj opozicija. Sprejem poslancev pred krono so računali najmanj na eno uro, ali kako veliko je bilo presenečenje, ko so se ti po preteku petih minut že vrnili. Kaj se je zgodilo? Poslanci in vladar so se sprli! Tako je šumelo med množico, ki je stala pred dunajskim dvorom. Stvar pa se je vršila tako: Ko pridejo poslanci pod vodstvom Košuta pred cesarja, jim čita ta svoje zahteve. Če jih sprejmejo, se jim poveri vlada na Ogrskem, če jih ne sprejmejo, se jim je ne da. Krona pravi v svojem programu, da od svojega sklepa v zadevi nemškega poveljevalnega jezika niti trohice ne odneha, opozicija mora dovoliti povišanje rekrutov, dovoliti pokritje skupnih stroškov itd. Ko jim cesar vse to pove, se jim prikloni in odide, ne da bi poslušal vsaj eno besedo iz ust Košutovcev.

Utiš na Ogrskem.

Utiš sprejema, s katerim se je imelo očiten namen, razžaliti ogrsko večino, je na Ogrskem v revolucionarnih strankah naravnost nepopisen. Ljudstvo je delalo Košutu navdušene ovacije in kričalo: Doli z dinastijo! Doli s starim generalom! Živela republika! Živela revolucija! Vmes so prepevali Košutovo himno. Rektor univerze javlja slušateljem, da je dijakom zopet dovoljeno, prirejati politične shode, demonstracije in se udeleževati vsega političnega gibanja. Nato so sklenili slušatelji univerze in tehnike prirediti prihodnji ponedeljek, 2. oktobra, veliko bakljado na čast združeni opoziciji. Prihodnjega dne objavita grof Apponyi in Košut važno resolucijo.

Odločilni korak krone.

Ne moremo tajiti, da je storila krona s tem odločilni korak v zadevi rešitve krize na Ogrskem. Ta se sicer ni poravnala, ampak nasprotno tako poostрила, da je vsako nadaljne pogajanje popolnoma izključeno. Vladarjevega programa Košutovci nikdar ne sprejmejo, nasprotno izjavlja tudi kralj, da ne odneha niti za las. Nastane pa pri tem veliko vprašanje, kaj je privedlo vladarja do tega koraka, ki zna postati tako usodnega pomena za Habsburžane? Če se hoče spraviti deželo v ogenj, se to prej ali slej lahko doseže — tako pišejo Madjari. Kaj je torej napotilo krono do tega sklepa? Ali meni vendarle poveriti Fejervaryju uvedbo splošne volilne pravice in hoče streti moč opozicije s tem? Meni morda vladati nekaj časa Ogrsko potom absolutizma? So mu li res obljubile za ta slučaj nekatere tuje države svojo pomoč? Koliko je resnice na trditvah, da se meni vladar kmalu odpovedati prestolu, njegov naslednik pa da se ne da več kronati ogrskim kraljem, ampak zasede morebiti upirajočo se Madjarsko z vojaško silo? V kakšni zvezi je pozna avdijenca — ob sedmi uri zvečer — ki se je vršila prav tako nenadoma kakor nepričakovano, kjer je sprejel vladar kneza Alfreda Lichtensteinskega, zaupnega prijatelja nadvojvode Franca Ferdinanda?

Hrvatska.

(Volilna pravica.) Na Hrvatskem je nad dva in pol milijona duš, a od teh jih ima volilno pravico za deželni zbor („sabor“ imenovan) le 51.000. Ti so izvečine uradniški krogi, židje in narodni neprijatelji. Kmetov ali delavcev volilcev je silno malo. Da je temu krivičnemu volilnemu sistemu podobna sestava sabora, je takoj razvidno, če vemo, da sedi v saboru 72 madjaronov t. j. pomadjarjenih Hrvatov. In kdaj se izpremene razmere v Hrvatski? Kdaj prodre i tam kulturna ideja jugoslovanske zajednice?

Dalmacija.

(Demokratska stranka.) Ni še dolgo, kar so ustanovili mladi inteligentni ljudje v Splitu pod vodstvom odvetnika dr. Jos. Smoldake novo hrvatsko demokratsko stranko, ki je pričela že izdajati svoj tednik „Sloboda“. List izhaja v Splitu in velja na leto 8 kron. Stranka se noče vmešavati v verska vprašanja, ker smatra take stvari za povsem zasebno mnenje vsakega posameznika, pač pa hoče nastopiti proti vsaki nemoralnosti in nepoštenju, katerih slabih lastnosti ondoto javno politično življenje kar mrgoli. Drugače ima program hrvatske demokratske stranke — o kateri poročamo še večkrat — popolnoma realistično podlago. Ni težko uvideti, da se strinjamo tudi mi z osnovo te stranke, tembolj, ker poznamo dr. Smoldako kot zelo zmožnega in izobraženega politika.

Tirolsko.

(Italjanska fakulteta.) Italjani so imeli lani pravoslavno fakulteto v Inomostu. Kakor še v spominu, so nastale v pričetku predavanj rabuke med Nemci, ki so izbruhnile v novembru v navaden poboj. Nemci in Italjani so streljali drug na drugega, poslopje, v katerem so bila italjanska predavanja, so Nemci razbili. Poslopje se nahaja še danes v istem stanu, kakor je bilo po izgredih. Niti šip niso urezali novih. Tudi profesorji so ostali še v mestu, če tudi nimajo nobenega opravila. Čakajo, da se reši vprašanje o italjanskem vseučilišču. Pa bodo morali čakati še tudi naprej, kajti kar nič ne kaže, da dobe Italjani še to jesen del svojega vseučilišča, kajti zbornica je odločila z dnevnega reda rešitev vprašanja laške univerze.

Srbija.

(Volilni red.) Srbija ima nad 3 milijone prebivalcev, od teh jih je volilcev 535.547. Volilno pravico ima tam vsak, ki plačuje 15 dinarov davka. (1 dinar = 90 h.) Kakor vidimo, tudi Srbija še nima splošne in enake volilne pravice, a je od Hrvatske, ki spada v našo monarhijo, za nič manj kakor 470.000 volilcev na boljsem.

(Sporazumljenje s Turčijo.) Zaradi zadnjih grozodejstev Arnavtov ob čuvajnicah na srbsko-turški meji je zagrozila Srbija Turčiji, da si poišče zadostitev sama, če ga ji ne da Turčija. Nato javljajo zdaj, da se je doseglo med obema državama popolno sporazumljenje. Turčija plača vso škodo in da sirotam in vdovam padlih Srbov denarno odškodnino.

Rusija.

(Volitve v zbornico.) Skoro gotovo je, da se vrše volitve za rusko zbornico 4. decembra t. l. To so prve volitve na Ruskem v tem smislu.

(Kongres zemstev.) 113 članov zemstev in 66 okrajnih zastopnikov se je zbralo v Moskvi k

novemu kongresu zemstev, ki mu predseduje zopet knez Hajden. Zbrani so govorili o tem, bi li ne kazalo, bojkotirati zbornico (dumo) s tem, da bi ne bilo nikogar na volišče. Temu se je večina uprla, češ, če tudi se ne more imenovati дума nobeno ljudsko zastopstvo, vendar se prične s tem politično gibanje, ki ga je mogoče organizirati. Da je doseženo že mnogo s tem, je naravno. Temu so končno pritrdili vsi s sklepom, da pripravijo za ljudstvo poseben oklic, kjer razvijejo svoj program in raztolmačijo, kaj je volilna pravica in kake so naloge dume.

(Nemiri v Kavkazu.) Divjanje v kavkaških pokrajinah je bilo silno. Mesto Baku je zapustilo kar v enem dnevu 150.000 perzijskih delavcev. Tatarji so ugrabili kristjanske žene in jih odvedli v sužnost. Zatrjevanje višjih ruskih krogov, da je nastal v Kavkazu mir že v pretečenem tednu, je bilo popolnoma neosnovano. Stoprav te dni so se razmere nekoliko pomirile.

(Shod časnikarjev.) V Petrograd je sklican za prihodnji mesec shod časnikarjev, ki se peča s predstoječimi volitvami v dumo. Shoda se ne udeležijo le ruski časnikarji, ampak tudi poljski, finski, židovski in kavkaški.

Nemčija.

(Štrajki v Berlinu.) Delavci vseh berlinskih elektrarn so vstopili zaradi preslabe plače in drugih neugodnih razmer v štrajk. Podjetniki so jim hoteli v nekaterih točkah malo odjenjati, ali delavci niso bili s tem zadovoljni in so sklenili štrajkati še naprej. Vodstva elektrarn javljajo v ožgled tej delavski izjavi, da zapro svoja podjetja danes, na soboto dne 30. septembra t. l.

(Vite in nemški cesar.) Ruski mirovni pooblaščenec Vite je obiskal na potu iz Amerike v Rusijo nemškega cesarja. Viljem ga je počakal na kolodvoru in se peljal potem z njim na lov. Res je, o nemškem cesarju so pisali že davno, da ne zamudi nobene prilike, ki mu obeta, da govori svet o njem.

Francoska.

(† Cavaignac.) V starosti 52 let je umrl poslanec in bivši vojni minister Cavaignac, čegar stari oče je bil eden tistih, ki so obsodili Ludovika XVI., da so mu odsekali glavo. On je bil pravzaprav pravi provzročitelj, da je bil znani Dreyfus oproščen.

Italija.

(Proti irredenti.) Italijanski minister za zunanje zadeve Tittoni je imel o priliki otvoritve poljedelske razstave v Desio dolg govor, v katerem je naglašal posebno važnost gospodarskega razvoja dežele, ki je mogoč le tedaj, če vlada v državi notranji in zunanji mir. Pri tem se odločno obrne proti irredenti, češ da je to navadna pustolovska politika brez praktične vrednosti.

(Nova bremena.) Italijanska vlada namerava predložiti zbornici dvoje predlog, v katerih zahteva samo 350 milijonov za topništvo in trdnjave ob naši meji. Tudi Italija posnema Avstrijo in ima denar za vse drugo, le za podporo svojim bednim prebivalcem in za šole nima vinarja. Seveda, samo da je v orožarnah mnogo topov.

Španija.

(Izseljevanje.) Iz Španije hite ljudje vsled uboštva kar trumoma v Južno Ameriko. Agenti, ki delajo z izseljenci tudi tu dobro kupčijo, so najeli kar petnajst velikih prekmorskih transportnih ladij. Časopisje pozivlje vlado, naj stori nujno vse korake proti temu grozovitemu begu iz dežele.

Svedija in Norvegija.

(Ločitev.) Zastopniki obeh držav so končali te dni svoje posvetovanje, katerega namen je bil — omogočiti ločitev obeh dežel mirnim putem. Že so pretila pogajanja se razdreti, ali slednjič se je vendar doseglo popolno sporazumljenje. Med obema deželama ostane 15 km širok pas neutrjene, nevtralne zemlje. Kakšna naj je državna oblika obeh, prepušča vsaka svoji odločitvi. Vsa druga sporna vprašanja se predlože mirovnemu razsodišču v Haagu, katerega sklepi so pravomočni za Švedijo kakor za Norvegijo.

Japonska.

(Splošna nezadovoljnost.) Japonska vlada je dobila do zdaj že nad 40 spomenic, v katerih se obsoja sklenjeno mirovno pogodbo z Rusi. Na neki spomenici je podpisanih celo šest najslavitejših profesorjev iz univerze v glavnem mestu Japonske.

(Pogodba z Anglijo.) Japonci so sklenili z Anglijo pogodbo, v kateri se zavežeta obe državi, priskočiti druga drugi na pomoč, brž ko napade eno sovražnik. Po tej pogodbi se tudi dovoljuje Angliji, napraviti si utrdbe in vojno luko

ob cesti Singapur. Angleško vojno brodovje obišče v znak prijateljstva čim prej japonsko mornarico v tokijskem zalivu. Z vsem tem so zavezane Rusiji roke na daljnem vzhodu. Njeno delo postane zopet v Evropi. Za Slovane je tako bolje.

Štajersko.

Naše razmere v pravi luči.

(Konec.)

Mi ne smemo več odlašati z bojem proti vladi. Čim strmoglavimo njo, pade s tem tudi naše lažnemštvo. Če smo prepričani o krivicah, se ne smemo delati teh sokrivi celo sami. Kajti tudi mi postanemo sokrivi, če gledamo te razmere tako mirno naprej, s popustljivostjo postanemo sokrivi.

Strmoglaviti moramo tiste, ki odločujejo pri naši vladi, ki je odprla v naših najhujših političnih in gospodarskih trenutkih — ki jih ima vsak narod tedaj, ko se prične zavedati svojega obstoja — pot v našo domovino zagrizenim Nemcem, ki se vmešavajo celo v naše docela notranje zadeve, kakor je to boj za slovensko svobodo. Vlada je poslala proti nam Nemce, da se skriva ona za njimi, poslala nam je sovražnika, ki prihaja k nam v znamenju izdajalstva naše domovine.

Naši voditelji političnega delovanja med štajerskimi Slovenci pa morajo vsled tega nastopiti odločnejšo pot. Hoditi morajo pred nami kot prvobojniki za slovensko pravico, za našo svobodo. Če ne store vsega, kar je le v njih moči, potem dokažejo, da so nezmogljivi, zastopati celo najpriprostejše, najprimitivnejše ljudske interese, da postanejo s svojim neodločnim nastopom krivi izdajalstva našega naroda!

Po enotnem načrtu je treba stopati, da ve vsak, kaj in kje mora delati. Pred seboj pa morajo imeti prepričanje, da je naš političen razvoj nemogoč, če si ne priborimo Slovenci svoje avtonomije, svoje neodvisnosti od nemške vlade. Ta boj preti sicer izpodnesti tla dosedanemu vladnemu nasilstvu, ali tega nismo mi krivi. Ta boj je nam usiljen. Ne moremo se vzdigniti gospodarski drugače, kakor da pričnemo s svojo industrijo, s svojimi tovarnami.

Ves ta boj imajo naši voditelji pred seboj. In boj je prav isti, kakor bi ga morali biti Kranjci, Korošci in Primorci že davno. Pri tem se ne vpraša, kdo naj začne. Vsi, nas vseh dolžnost je!

Dobi se morda kje kdo, ki bi dejal: ali pa je tudi gotovo, da to pravico kdaj dosežemo? Ne glede na to, da ima tak o svojem pogumu in o pravici zelo čudne misli, izjavljamo le sledeče: vlada sama nam ne da nikdar naših pravic. To je res in je tudi dokazano v teku stoletij, odkar smo pod njo. Ali prav zato, ker nam je ne da, in je gotovo, da ne stori tega tudi v bodoče, si moramo poiskati sami pot do pravice.

Toda zopet nastane vprašanje: so-li naši politični voditelji dovolj močni, da bojujejo ta boj? Sami ne, če nimajo ljudstva za seboj! Narodnega tabora ni tvorila pest mož. Politično demonstracijo, ki bi pokazala tudi javnosti, da razpolagajo naši voditelji v resnici z najširšo maso slovenskega ljudstva na Štajerskem — tako demonstracijo bi tvorili komaj tisoči in tisoči našega naroda. Taka demonstracija, tak tabor, taka masa bi pokazala svetu, da imajo voditelji, ki imajo za seboj tako orjaško množico naroda, na sebi največjo odgovornost ne le proti celemu narodu, ampak tudi napram vsej človeški družbi, in da je treba voljo in klic takih voditeljev resno vpoštevati.

Zgodovina zadnjih let nas pa uči, da v glavnem med slovenskim ljudstvom in med njegovimi voditelji zlasti pri nas na Štajerskem ni tistega stika in zanimanja, kakor je spričo naših razmer na vsak način potrebno. Dajmo roko na srce in vprašajmo se prav odkrito: imamo res ves narod za seboj ali ne? Ali smo napredovali ali nazadovali? In če smo pravični napram samim sebi — kar je prvi pogoj za naše delo — moramo pripoznati v svoje obžalovanje, da smo mogočno nazadovali v tem oziru. Narod se nam je pričel odtujevati. On ne kaže več zanimanja za naše delo. In krivi smo tega sami. Toda ne obsojajmo se več; če smo pripoznali svojo krivdo, jo moramo nemudoma popraviti. To je naša najsvejša dolžnost.

Da se pa morda vendar ne najde kdo, ki bi dvomil o tem, da se slovensko ljudstvo na Spodnje Štajerskem odtujaše svojim političnim voditeljem, naj podpremo to svojo trditev z najpriprostejšim primerom.

Vzemimo splošno ali takozvano peto kurijo in pogledjmo, kako so se vdeleževali naši Slovenci na Štajerskem teh volitev. Vsako razlaganje nadomestijo sledeče številke, ki se nanašajo na volitve l. 1897 in l. 1901.

Vseh volilcev je bilo: l. 1897 71.062 l. 1901 62.499
od teh jih je volilo: „ „ 13.809 „ „ 9.860
ali v odstotkih: „ „ 19.43 „ „ 15.77

Očito pa je, da je razlika v dobi štirih let še večja kakor 3.66%, kajti Nemci spravijo izmed svojih mož ob volitvah do zadnjega na krov!

To so številke, s katerimi moramo računati vsi: narod in njegovi voditelji, in računa z njimi tudi vlada. Naše ljudstvo spozna v njih samega sebe — naši voditelji vidijo, da je treba intenzivnejšega dela — naša vlada si pa misli: pri padajočem zanimanju Slovencev za tisto drobtinico pravice, kar je sploh imajo, se nam ni treba na nje prav nič ozirati. Če kriče nekateri, so ti osamljeni in nimajo ljudstva za seboj. — — —

Kar smo povedali, se je zgodilo le resnici na ljubav. Če hočemo delati in tudi kaj doseči, moramo spoznati najprej resnico doma. Če se tega nismo naučili, je tudi vse drugo naše prizadevanje brezplodno.

† Poslanec Žičkar. Dne 27. t. m. zvečer je umrl na Dunaju državni in deželni poslanec dekan g. Josip Žičkar. Istega dne dopoldne se je v parlamentu onesvestil. Na pomoč prihitela poslanca zdravnika dr. Ellenbogen in dr. Kindermann sta odredila, da so ga prepeljali k piaristom, kjer je v 60. letu starosti zvečer izdihnil. Truplo prepeljejo na Videm, kjer bo pogreb v ponedeljek 2. oktobra ob 10. uri dopoldne. R. I. P.

Na mariborski pripravnici se je v tečaju za meščanske učitelje uvela slovenščina. To je dosegel ravnatelj gosp. Schreiner. Mariborskim Nemcem to seveda ni všeč, češ, da na Spod. Štajerskem ne potrebujemo slovenskih meščanskih šol; a naj bodo preverjeni, da bodo Slovenci sčasoma dosegli še več, ne oziraje se na ugovore „kulturnih“ Nemcev.

Novi sokolski društvi se snujeta v Mariboru in v Slov. Goricah, kjer naj bi nosilo ime „Prleški Sokol“.

Huda ura je razsajala nad Celjem 25. t. m., kakršne niti najstarejši ljudje ne pomnijo. Ob pol 11. uri se vzdigne nenadoma strašen vihar in vsula sta se toča in dež. Kakor bi trenil, so bile ulice mesta vse preplavljene: v Kolodvorski ulici je bila voda nad ped globoka, po Glavnem trgu pa so plavale košare s sadjem in zelenjavo. Strašen vihar je odkrival strehe, metal opeko raz njih, pobijal okna, podiral plote in zidove, ruval drevesa in lomil veje. Po komaj 10—15 minutah so se razpodili oblaki in vreme se je zjasnilo. V tem kratkem času je provzročil orkan po mestu in okolici mnogo škode. V domobranski vojašnici je podrl vihar zid. Ravno tako je tudi podrl velik del zidu na okoliškem pokopališču. Na vojaški smodnišnici je odneslo celo streho, razkrilo tudi del Vestenove tvornice v Gaberjih itd. Najhujše pa je divjal vihar v mestnem parku. Izdril je stoletna drevesa, ki so bila kras tega sprehajališča. Padajoča drevesa so zabarikadirala pota in steze. V strašni zmešnjavi ležijo po tleh izdrta drevesa, večinoma akacije, smreke, kostanji i. dr. 30 velikih dreves je s koreninami vred izdrtih, 50—80 pa je polomljenih. Škoda je velikanska, vendar se še ne da natanko soditi. Gotovo pa je, da je mestni park za desetletja znatno poškodovan.

Koroško.

Koroške misli.

Kaj hočemo? To je vprašanje, katero je treba z vso resnobo pregledati in premisliti. Zakaj veliko jih je, ki niti ne vedo, za kaj se pravzaprav gre. Kaj hočemo? To je jako važno vprašanje, na katero pa je odgovor lahek: Mi hočemo le to, kar smemo zahtevati, namreč pravico.

„Die kärntner Slovenen sind weit genügsamer und anspruchsloser als der deutsche Kärntner“, tako beremo že v „Oesterr.-ung. Monarchie in Wort und Bild“, kar je tudi resnica. Kar zahteva Slovenec na Koroškem, ni nič drugega, kakor to, da se sme učiti svojega materinskega jezika v šolah. Dalje to, da se sme govoriti povsod in vselej v materinskem jeziku in pisati tudi v uradnih stvareh slovenski. Res je, da pravzaprav že imamo to pravico, a ena napaka je, da jo imamo samo na papirju, in da jo nam odreko, kjer le morejo, posebno pri šolah, katerih položaj je znan daleč čez koroške meje. Zategadelj o šolah sploh ne nameravam obširneje govoriti, ker je to že velikokrat razpravljana stvar, ampak pregledati hočemo stališče c. kr. in tudi drugih uradov proti nam Slovincem. Zares: pravico imamo pošiljati slovenske dopise vsem uradom, ki so primorani jih tudi sprejeti. Ali občine imajo postavno pravico, vračati

R.

Slovensko gledališče. Gledališka sezona 1905—1906 se odpre jutri v nedeljo, dne 1. oktobra in bo trajala do konca marca 1906. Za dramo je angaževano sledeče osobje: gdč. Spurna, gospe Danilova, Dragutinovičeva, Kreisova-Patočková, Ronovska (za glavne vloge); gdč. Hriboškova, Bergantova, Puhkova, Križaničeva, Thalerjeva, Zupančičeva, Kosinova (za manjše vloge). Gospodje Dobrovolny, Lier, Verovšek, Dragutinović, Boleška, Danilo, Vedral, Nučič, Jovanović, Bukšek, Gradiš (za glavne vloge), Žagar, Koleča, Velepich (za manjše vloge). Kompar-

Pesnik „Zlatoroga“. Te dni je umrl nemški pesnik Rudolf Baumbach, 65 let star. Znan je nam Slovincem po svoji epski pesnitvi „Zlatorog“, ki jo je prevel na slovenski prof. Funtek. Baumbach sicer ni nobeden modernih, vendar imajo njegove pesni stalno vrednost. Najbolj je slovel v šestdesetih

in sedemdesetih letih, ki so bila literarno zelo mirna, s svojo svežo liriko. Ko je služboval v Trstu kot učitelj, je imel priliko, spoznati naše planine in tu je tudi našel snov svojemu „Zlatorogu“. R. I. P.

Prepovedan izvoz prešičev. Ker se je zadnji čas zanesla prešičja kuga iz krškega, novomeškega in litijskega okraja na Češko in Tirolsko, je prepovedala kranjska deželna vlada izvoz prešičev v sledečih občinah: Mirnapeč, Dvor, Smuka, Doberniče, Velika Loka in Trebnje v novomeškem, Sv. Križ, Mokronog, Sv. Rupert in Tržiše v krškem, ter Moravče, Dole, Gradišče in Prapreče v litijem okraju.

Zahvala. Povodom XX. velike skupščine družbe sv. Cirila in Metoda v Št. Juriju ob južni železnici dne 14. septembra 1905 se podpisano vodstvo kar najiskrenejše zahvaljuje vsem, ki so pripomogli tako ali drugače, da je uspela XX. velika skupščina tako sijajno. Imenoma pa se zahvaljuje blag. gđ. Malči Nendlovi in Anici Cmokovi na njihovih vsprejemnih nagovorih na kolodvoru ter podarjenih šopkih; veleč. g. kaplanu Ivanu Jelšniku na lepem pozdravu ob prihodu skupščinarjev in na njega neumornem delovanju kot tajnik oziroma podpredsednik naše tamošnje moške podružnice; blag. g. juristu Ipvicu na pozdravu v trgu imenom tržke občine Št. Jurij in prav tako veleč. g. župniku Valentinu Mikuš na prisrčnih besedah, s katerimi je nagovoril skupščinarje imenom župljanov odnosno imenom „Kat. bralnega društva“ ter za vzvišeno božjo službo v lepi Št. Jurijski cerkvi; slavnemu „Gasilnemu društvu“ in slavnemu „Veteranskemu društvu“, koji društvu sta se korporativno udeležili vsprejema in ki sta skrbeli za uzoren red pri zborovanju; preblag. g. odvetniku in graščaku dr. Franu Storu, ki je s svojo energijo kot prvomestnik naše moške tamošnje podružnice omogočil, da se je vršila skupščina v prijaznem Št. Juriju; šentjurskemu mešanemu pevskemu zboru za toliko vzvišeno petje pri službi božji in pri popoldanskem tako ljubko uspelem koncertu; šentjurskemu učiteljsstvu na njega toliko požrtvovalnem delovanju, imenoma gospodoma Antonu Sivka in Karolu Kveder; preblag. g. državnemu poslancu vitezu Berks na simpatičnem nagovoru pred skupščino v svojem kakor tudi v imenu po njem zastopane sl. slovenske državno-zborske-delegacije; vsem častitim damam in gospicam, ki so se ali osebno udeležile vsprejema ali pa skupščinarje iz oken obsipale s prekrasnimi šopki; vsem cenjenim tržanom in okoličanom, ki so z družbo vred slavili ta dan pravi narodni praznik; slavni posojilnici, ki je žrtvovala velik gmotni prispevek v svrhu prireditve; vsem doposiljateljem laskavih nam brzojavk; vsem č. govornikom, ki so s svojimi poetičnimi in narodno navdahnjenimi govori netili domorodno navdušenje; vsem č. zborovalkam in zborovalcem, vsem č. delegatijam in delegatom naših posameznih podružnic, sploh vsem udeležnikom, ki so vsak po svoje sodelovali ob zares slovesnem in prijetnem našem bivanju med č. tržani in občani narodnega veleprijaznega trga Št. Jurij in njega krasne okolice.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.
V Ljubljani, dne 18. septembra 1905.

Koliko besed je treba človeku? Neki časnik meni, da navaden deček ne vporablja nad 300 besed. Znani angleški pesnik in politik Milton (1608—74, „Izgubljeni raj“) je vporabil v svojih nesmrtnih delih le 8000 besed. Anglež Shakespeare (izg. Šekspir 1564—1616), dosedaj največji dramatični pesnik sveta, se je ovekovečil z jedva 10.000 besed. To ni mnogo, če pomislimo, da jih ima angleški slovar 250.000. Morda izračuni še kdo, koliko različnih besed je napisal naš Prešeren.

Proti alkoholu.

(Dalje. Glej št. 33.)

Mi Slovenci imamo dovolj vzrokov, razširjati čim najbolj protialkoholno propagando, kajti če pripoznamo resnico — dosti jih je v naši sredi, ki so vdani z dušo in telesom alkoholu, človeškemu sovražniku! Ali nobeno pomanjkanje in uboštvo, in naj provzroča to pomanjkanje dela ali pa preslabe plače — vse to se niti od daleč ne bliža strašni nesreči, ki jo ima nad seboj rodbina pijanca. Pobijanje nobenega gorjā ni tako nujno, kakor boj proti alkoholu.

Z alkoholom je prav tako kakor z drugimi strupi. Če smo navajeni na njih vživanje, se jim težko odvadimo. Edino naš razum more biti močnejši od stare navade. Ko smo pokusili prvič pivo — dvomim, da je komu dopadlo. Stvar je bila kakor s prvo pipo tobaka. Človek kadi, ker vidi delati tako druge; človek hvali prvi poskus kajenja, če tudi ga peče še tako v grlu, ker se boji, da se ne osramoti pred drugimi. Ko bi le vsak tak pomislil, kako reven je ta ponos, na katerega so nekateri tako zelo ponosni. In ravno ista je z uživanjem alkoholskih pijač. Ljudje pijo, ker pijejo tudi drugi. Kdor pa se je navadil na alkoholno pijačo, ta dobi vedno nove povode, da zopet pije; če ga obiščejo prijatelji, če se zopet poslavlja od njih. Ljudje pijejo, kadar so lačni, v mnenju, da si utolaže s tem glad; pijejo, če so siti, da dobe nov tek; če jih zebe, da se ogrejejo; kadar jim je vroče, da se ohladi; kadar postajajo zaspani, da laže bdé; če ne morejo spati, da bi jim prišel zaspanec. Ljudje vživajo alkoholske pijače, če so žalostni, in zopet pijejo drugič iz veselja, pijejo pri vsakem krstu, pijejo po pogrebu, pijejo in pijejo — in čemu bi ne pili, ker si s tem oproste skrbi, pozabijo na uboštvo in siromaštvo. Ali ravno ta zadnji vzrok in povod popivanja je najhujši. Pozabiti hočemo na to, kar nas obdaja, s tem pa si le še povečamo vzroke tega, zaradi česar smo zgrabili po kozarcu žganja. Pozabiti hočemo na bedo, pa pomnožimo s tem le svoje izdatke, oslabimo našo delavno moč.

Oprostiti se hočemo hudih skrbi, a mesto, da bi se zatekli k pravemu in resničnemu prijatelju, ki bi nas sprejel s tolažbo in odkritim nasvetom, pa hitimo v beznico, kjer smo dobro došli toliko časa, dokler imamo kaj okroglega v žepu.

Spominjam se pri tem na Finsko. Finlandija je pokrajina na Ruskem, a Slovencem tako malo poznana, da ni mogel naš rojak izdati niti svojih zamislih o Finceh, ker ni dobil za svoje delo nobenega založnika.

In prav ti Finci so nam Slovencem lahko v marsičem za vzgled. V Finlandiji, v deželi dveh milijonov prebivalcev je bilo popivanje alkoholskih pijač v taki navadi, da so spoznali posamezniki, da privede ta razvada Fince do popolne družabne propasti. Ti redki so šli z neumornim veseljem na delo in po kratkih letih so dosegli sledeči vspeh: občine so prepovedale prodajanje opojnih pijač, kajti ljudstvo samo je tako zahtevalo. Finsko ljudstvo je imelo v sebi toliko pravne moči, da je premagalo to zlo in bedo, provzročeno po lastni krivdi. In že omenjenemu našemu rojaku, ki bi ga morda vsakdo poznal, da ga imenujemo, se je pripetilo sledeče: stopajoč ob vročem poletnem dnevu po ulicah nekega finskega mesta postane silno žejen. Ogleduje se po gostilnah, ali v svoji začudenje ne opazi nikjer nobene. Stopi torej k prostemu možu, ki ga sreča sredi pota, in ga vpraša, če mu morda lahko pove, kje dobi kaj vina, da si pogasi žejo. In skromni pohlevni mož se začudi našemu učenemu rojaku, češ, gospod, kaj vi še ne veste, da je alkohol našemu zdravju škodljiv?...

Ker pa govorimo že ves čas o tem, da je alkohol človeku škodljiv, je naša dolžnost, da si ogledamo njegove posledice pri vživanju malo natančneje.

(Dalje prih.)

Šunka

s kožo, kilo po 1 gld., brez kosti po gld. 1.10, plečeta brez kosti po 90 kr., slanina in suho meso po 80 kr., prešičevi in goveji jeziki po 1 gld., glavina brez kosti po 50 kr.

Salame

dunajske po 80 kr., a la krakovske, fine po 1 gld., iz šunke zelo priljubljene po gld. 1.20, a la ogrske, trde po gld. 1.50, ogrske fine po gld. 1.80, kilo. — **Velike klobase** ena 20 kr.

Slivovka,

brinovec pristen, liter od 70 kr. do gld. 1.20, **brinov cvet** liter gld. 1.50. To priznano dobro blago pošilja po povzetju od 5 kil naprej prekajevalec in razpošiljalec živil

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Lekarnarja A. THIERRY-ja

BALZAM pristen le s trgovskosodno registrirano zeleno varstveno znamko z navedbo

Najstarejše domače sredstvo zoper prsne in pljučne bolezni, kašelj, izmečke, želodčni krči, vomanjkanje teka, pehanje iz želodca, zoper zgrago, napenjanje, telesno zaprtje, **influenca**, za rane, zobne bolečine itd. Poštine prosto do vsake poštne postaje z zabojčkom: 12 malih ali 6 velikih steklenic 5 kron, 60 malih ali 30 velikih 15 kron.

Edino pristno **centifolijsko mazilo** (iz vrtnice „rosa centifolia“).

To mazilo izvrstno deluje zoper vnetje, ima gotov uspeh, ali pa olajša bolečine. S poštino, pošto spremimo in z zavojem vred veljata 2 lončka K 3.60. Pristno le iz **lekarnice „pri angelju varhu“ A. Thierry-ja v Pregradi** pri Rogatu, kamor je pošiljati naročila.

Popolno prepričanje o nenadomestljivosti teh sredstev dokazujejo Vam zvezki z več tisoč zahvalnimi pismi, ki se pridenejo vsaki pošiljati balzama zastoj ali pa se na željo pošljete sebi doposiljebo.

27

Pozor! Čitaj!
Bolnemu zdravje!

Pozor! Čitaj!
Slabemu moč!

Pakraške kapljice in slavonska zel

to sta danes dve najpriljubljenejši ljudski zdravili med narodom, ker ta dva leka delujeta gotovo in z najboljšim uspehom ter sta si odprla pot na vse strani sveta.

Pakraške kapljice delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse bolezni na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato, ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši.

Naj vsakdo naroči in naslovi:

Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 106, Slavonija.

Denar se pošilja naprej ali s poštним povzetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

12 stekleniče (1 ducat)	5.— K	48 stekleniče (4 ducate)	16.— K
24 stekleniče (2 ducata)	8.60 „	60 stekleniče (5 ducator)	18.— „
36 stekleniče (3 ducate)	12.40 „	Manj od 12 stekleniče	se ne razpošilja.

Slavonska zel se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti sušici, proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodanju, kataru in odstranjuje goste sline ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsni in pljučnih bolečinah.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

2 originalni steklenice 3 K 40 h; 4 originalne steklenice 5 K 80 h; 6 originalnih steklenic 8 K 20 h.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom:

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu 106, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal,

Priporočajte povsod „Naš List“!